

De Heraut

van de

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 26 Juni 1861 (Staatsblad N°. 124.)

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van het blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonneementen en Advertenties aan de ADMINISTRATIE. Bureau: Warmoesstraat 96, te Amsterdam.
Insendingen, die later dan Donderdag 's namiddags te 12 uren worden ontvangen, kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 31 Juli 1910. N°. 1700.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden f 1.30, voor België per jaar f 5.30 bij vooruitbetaling, voor het verdere Buitenland en Ned.-Indië per jaar f 8 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers f —.10. Abonneementen worden aangenomen door het Bureau te Amsterdam, Boekhandelaren, Postdirecteuren enz.
Advertentieprijs: van 1 tot 6 regels f 1.30, voor elke regel meer f —.20. Aanvragen en vermelding van lievelingen f —.12 per regel.

„Hij zal zwijgen in zijn liefde.“

De HEERE uw God is in het midden van u, om held, die verlossen zal; Hij zal over u vrolijk zijn met blijdschap, Hij zal zwijgen in zijn liefde, Hij zal zich over u verheugen met gejuich.
Zephania 3: 17.

„Spreeken“ is bij den Heere onze God: zich uiten, en het „zwijgen“ is er, als de Heere zich inhoudt.

God spreekt, en 't is er, Hij gebiedt en 't staat er. Zijn spreken is scheppen, is zich openbaren, is zijn kracht en mogendheid doen uitgaan. De stem des Heeren is de donderslag, die 't woud dreunen doet. En alle uiting van Gods innerlijke mogendheid saamgenomen, is het 't Woord des Heeren, dat den hemel en de aarde draagt, en den gang der eeuwen voortstuwt naar zijn volinding.

En tegenover dat spreken Gods vol majesteit staat nu zijn zwijgen in liefde. Niet zijn zwijgen bij 't onverhoorde gebod, maar zijn zwijgen, als het spreken in zijn heiligheid vernietigend voor u zou zijn, en als de Heere, om zijn volk te sparen en het in zijn verborgenheid niet te doen omkomen, zich inhoudt, aan zijn toorn het zwijgen oplegt, en waar zijn spreken weeslijk zou zijn, zich ter wille van zijn volk stilhoudt, en zwijgt in zijn liefde.

Hierin nu roemt de profet onder Israël. Het stond met Gods oude volk zoo hachelijk. Onder alle volken en naties was alleen dit één kleine volk van Israël uitverkoren. Alle heiligheid was aan dit volk toevertrouwd. Jehovah had 't opgenomen in zijn Verbond. Als in huwelijksband had de Heere Abraham's nakroost met zich vereenigd. Met heilige jaloezie had Jehovah voor en over zijn volk geijverd. Met wonderheden had Hij Israël uitgeleid, en 't door zijn machtige daaden bevestigd in zijn eed. Tegen alle macht der heidenen had Hij het volk zijner verkiezing beschermd en bevestigd. Israël was voor Jehovah een eenig volk, een volk waar zijn eere en zijn naam aanhang. De sake Gods en de sake Israels was één!

En toch verviel dit uitverkoren volk eeuwen na eeuwen in ontrouw. Het liep Jehovah voorbij en de Baals en Molochs na. Het benijdde de volken van het Oosten en riep het uit, dat het zijn wilde „als andere volken“. Het wierp zijn eere van zich, brak het Verbond, en doolde af op 't pad des verderfs, tot het in 't eind onder Israël schier nog smadelijker en schandelijker toedeed dan onder de volkeren, die God niet kenden. Omdat Israël door God zoo hoog was geplaatst, zonk juist Israël te dieper.

Eeuwen na eeuwen had Jehovah dien hoon en dien afval van zijn volk gedragen, maar in het eind kon het niet langer. En toen is de Heere tot zijn volk gaan spreken in zijn verborgenheid. De vijanden van rondom zijn tegen het eed des Heeren losgelaten. Heel het heilige land is ingenomen; Jeruzalem verwoest; van den tempel op Sion werd geen steen op den anderen gelaten; bij duizenden en tienduizenden werden mannen, vrouwen en kinderen gedood; de kern van het volk werd naar Babel weggevoerd; en wat overbleef op de heilige erve was een wilde hoop, zonder karakter, zonder eigen stempel, van der vaderen hope geheel vervreemd.

En zoo scheen het, of 't met Israël niet was. Het werd onder de volken niet meer genoemd. En dit duurt een menschenleefduur lang, volle zeventig jaren, tot een nieuw, een ander geslacht is opgestaan. En nu komt er weer een opwaken. Een wolke als een maas hand wordt aan den horizon gezien. Niet door wat de Joden zelf doen. Zij doen niets. Maar onderwijl zij hun harpen aan de wilgen hangen bij Babylon's stroom, werkt Jehovah. Hij werkt door de profetie; Hij werkt door Babel in Kores' macht te doen vallen; Hij werkt door terugkeer naar het Heilige Land mogelijk te maken.

Lang niet al 't volk, slechts een klein hoopje gaat terug. Het is, gelijk het bij Zephania heet, „een arm en ellendig volk“, dat Jehovah op der vaderen erve wil doen overblijven. En dat kleine volk dat terugkeert, draagt nog zijn schuld, de oude zonde is er nog niet uit, straks zal Golgotha zijn inwonende zonde openbaren. Het zou, in zijn aard bezien, een volk zijn geweest om 't te verderven, en niet om 't te behouden. Maar Jehovah wil behouden, want uit dat Israël zal de spruite Davids opkomen. En daarom bindt de Heere zijn verborgenheid in de liefde, die Hij om Messias' wille aan Israël verpand heeft, leeft weer op in al haar teederheid. Sprak Hij, zoo

ware Israël voor eeuwig afgesneden. En daarom spreekt Hij niet, maar houdt zich stille, en om zijn volk te redden, zwijgt Hij in zijn liefde.

Hier in machtige proporties, wat, bij een kind dat zich misdroeg, in een vader die het mint, in een moeder, die het liefheeft, zoo telkens te bewonderen valt. Dan toont het in 't ouderhart tegen de zonde die uit 't kinderhart opwelt, en toch houdt de liefde zich in. Ze vreesd afstooting. Ze ducht, dat bitter verwijt en strenge straf het kinderhart nog te meer verhardend zal, tot in het eind de band van het bloed mocht springen. En daarom bindt die vader, die moeder zich in. Waar het spreken hard zou moeten zijn, wordt het harde woord op de lippen tegengehouden, en is er een zwijgen, een zwijgen in liefde.

Zeker, dit kan te ver gaan. Nog altoos blijft Eli's voorbeeld elk ouder ter waarschuwing. Ouderliefde, die in zoetsappigheid ontaardt, heeft steeds den eere naam der liefde verbeurd. Ook vader en moeder hebben God te vreezen, en waar de eere Gods is aangerand, en Gods wet is overtreden, is aanzeggen van de zonde en bestraffing van het kwaad plicht. Maar als dan de conscientie is wakker geschied, en de straf is gedragen, dan moet de liefde haar recht hernemen. Dan mag het verwijt niet verwijderend blijven werken. Dan moet de vader, dan moet de moeder, dan moet de moeder teederder gevoel het hart weer vernemen, dan moet winnen en niet afstooten het doel zijn. En dan zwijgt ge van 't kwaad, dat u in uw kind verontrustte, om den hand weer aan te trekken. Een zwijgen in zijn liefde.

Zoo was 't ook met Israël geweest. Eerst het spreken Gods in zijn toorn. Toen de straf. En toen de uitreding. Maar bij die uitreding dan ook het zwijgen van Jehovah in zijn liefde.

En naar dien regel gaat het nog met Gods volk op aarde toe. Als natie is Gods volk losgelaten. Het at zich aan Golgotha den dood. Maar sinds verzamelde de Heere zich een gekocht, een verkregen volk, dat nu reeds bijna twintig eeuwen lang over de aarde verspreid is. En ook bij dat volk herhaalt zich de geschiedenis van het oude volk van God. Ook hier gedurig breuke door ontrouw, verachtering en afval. En dit duurt tot het Gode belijft, zijn volk door lijden weer te heiligen. Het door zijn Woord weer te verwerken. Het terug te doen keeren tot de oude paden. En het weer in zijn gunste naar zijn heilige teente terug te roepen.

Ook in onze dagen is die gunste beleefd. Wat was een eeuw geleden de afval niet ver voortgeschreden! Hoe schreef 't niet, of ook in ons land het volk des Heeren der verdwijning nabij was. Hare tuchtiging was over ons gegaan. Ringe verschrikking was over ons gekomen. Maar in zijn toorn gedacht de Heere ook toen des ontfemmens. Uitkomsten, waarop niemand meer hopen durfde, werden op verrassende wijze ons deel. Wat onderlag, kwam er weer boven op. Zegen werd weer ingedronken.

En nu geeft onze God het ons, dien beker der verlossing weer in vreugde en blijdschap met volle teugen in te drinken. Ook aan ons wordt het vervuld, wat de Heere tot Zephania sprak: „De Heere uw God is in het midden van u, een Held die zal verlossen. Hij zal over u vrolijk zijn met blijdschap, Hij zal over u verheugen met gejuich, en... Hij zal zwijgen in zijn liefde.“

Al dragen we de oude zonde nog met ons om, en al zijn we de kinderen der vaderen, die Hem verlieten, Hij verwijt 't ons niet meer. Hij toont niet meer, maar doet ons juist daardoor het heil genieten, dat Hij zwijgt in zijn liefde.

Zoo vergaat het Gods volk, en niet anders vergaat het elk kind van God in zijn persoonlijk leven.

Ook bij u persoonlijk is 't alles enkel genade, louter verkiezing. Niets uit u, uit Hem is 't alles. En nu gaat 't ook in uw leven op en neder. Na aangrijping en verwakkering heerlijke tijden van trouw en geloofswijziging. Maar dan weer komt de inzinking. Verlaauwing die u doet inslapen. Passie der zonde die u vermeerstert. Afdwaling en verwijdering. De wereld meer dan Jezus in uw hart. Tot God u stuit op dien verkeerdten weg. Tegen u toont en u verlaat, of ge in die verlatenheid uw God weer mocht zoeken. En dan komt de ure, dat ge uit de ballingschap weer terugkeert naar Sion, en daar uw God terugvindt. Maar dan geen verwijt meer, geen na-

flikkering meer van toorn. Dan niets dan de zalige koestering van zijn Goddelijke liefde. Gij verstaat dit dan niet, omdat ge uw afval gedenkt, en ducht dat uw God u dit na zal houden. Maar dat doet uw God niet. Hij weet 't ook wel, ja Hij weet 't beter dan gij zelf. Maar hij spreekt er niet meer van. Hij zwijgt er van. Hij zwijgt er van in zijn liefde.

Officiële Berichten.

Classis Breukelen.

De Kerken in de classis Breukelen worden ter classieke vergadering genoodigd D.V. op Donderdag 25 Aug. e.k., des morgens te 9 1/2 ure, in de consistoriekamer te Breukelen.

Panten voor het agendum worden vóór of op 11 Aug. ingewacht bij eestondergeteekende.

Namens de roepende Kerk van Kamerik:
J. v. d. BUL, voorzitter.
W. MEYER, scriba.

Kochingen, 27 Juli 1910.

Kort verslag van de particuliere Synode van Utrecht, gehouden te Zeist op 8 Juni 1910.

Nadat de vergadering namens de roepende Kerk van Breukelen door Dr. Veder is geopend en de credentia in orde zijn bevonden, wordt tot praeses verkozen Dr. Klaarhamer, tot scriba Dr. van Loo, tot assessor Dr. Donner.

Dr. Schoonhoven wordt aangewezen, om te zorgen voor het persverslag, terwijl aan den Dienaar van de roepende Kerk, Dr. Veder, en aan de Pastor loci, Dr. Verhoef, zitting wordt verleend als adviseerende leden.

Na lezing en goedkeuring van de acta der vorige Synode wordt besloten, aan een emerituspredikant op zijn verzoek weer delftseits steun te verleenen als een vorig jaar.

Op verzoek van de Deputaten voor het verband tusschen de Geref. Kerken en de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit zal de Synode naar deputaten ad examina herinneren aan hun roeping, om eventuele opmerkingen bij peremptoire examina van candidaten der Vrije Universiteit gemaakt, ter kennis te brengen van voornoemde deputaten.

Uit een schrijven van de Kerk van Veenendaal blijkt, dat de huishouding Achterberg in de gemeente Rheenen bij onderlinge schikking tusschen de Kerk van Amersfoort, op welke rechten de zorg van de nog niet ontkomen Kerk van Rheenen rust, en de classis Utrecht eenzijdig en de Kerk van Veenendaal anderszids, ter bereijding blijft toevertrouwd aan de Kerk van Veenendaal, met welke schikking de Synode instemt.

In sake het hulpeetoon naar art. 13 K. O. wordt besloten, de classis Amersfoort met een bedrag van f 600 en de classis Breukelen met een bedrag van f 600 te steunen.

Op het verzoek van de classis Utrecht, dat wegens late insending niet op het agendum was geplaatst: „om te overwegen het voorstel om aan te dingen bij de Hooge Overheid op invoering van de doodstraf, afschaffing van de vacatie, bevordering van Zondagsrust, en aan de komende Generale Synode te vragen dit aan de Hooge Overheid te verzoeken“, wordt besloten, het verzoek van de classis Utrecht door te zenden naar de Generale Synode en het voorstel zelf, wijl de Particuliere Synode er te weinig op voorbereid is, in deze vergadering niet te behandelen, maar de behandeling en beslissing over te laten aan de Synode van 1911.

De rekening en verantwoording van den quæstor wordt, na onderzoek door Dr. Donner en Dr. Roos, nagezien en goedgekeurd, en door de Synode goedgekeurd; de begroeting voor het komende Synodejaar wordt vastgesteld.

De deputaten voor art. 11 en 13 rapporteeren over een examen in de classis Breukelen, terwijl de deputaten voor de hulpebehoevende Kerken niets te rapporteeren hebben, wijl aan geen Kerk hulp behoeft verleend te worden.

De quæstor en de verschillende deputaten worden na dankzegging voor hun diensten gedecoreerd.

De volgende deputaten worden benoemd: quæstor, Br. J. van Zanten te Zeist. Voor art. 11 en 13 K. O.: Dr. K. Fernhout, H. A. van Andel en P. Roos; secundus Dr. W. Verhoef, W. den Hengst en W. A. Willems. Voor de generale kas van hulpebehoevende Kerken: Onderling A. Fakkink. Voor hulpebehoevende Kerken: secundus Dr. K. Fernhout, secundus Dr. H. Buitenhuizen; classis Amersfoort: Dr. A. M. Donner, secundus Dr. H. Teerink; classis Breukelen: Dr. P. Roos, secundus Dr. J. van Loo.

De Kerk van Zeist zal de volgende particuliere Synode bijeenroepen te Zeist.

Na vaststelling van het persverslag wordt de vergadering gesloten na dankgebed van den praeses.

Op last van de Synode:
J. SCHOONHOVEN.

Particuliere Synode van Z.-Holland (Zuid, ged.) gehouden 8 Juni l. te Bredrecht.

Moderamen: Dr. Vonckenberg, praeses; Dr. Bavinck, assessor; Dr. Berends, scriba en Dr. Hoeneveld, adj. scriba.

Een verzoek van een em. pred. om financiën steun wordt ingewilligd.

Naar aanleiding van een schrijven van de deput. voor de oefening van het verband tusschen de Geref. Kerken in Nederland en de

Theol. fac. der Vrije Universiteit wordt aan deput. ad examina een opdracht gegeven.

Een voorstel van deput. art. 11 en 13 D. K. O. tot betere regeling van het percentage, wordt gereserveerd naar kerken en classes; deput. zullen daarbij voegen een uitgebreide memorie van toelichting.

Een bewaarschrift uit een der kerken wordt in handen gesteld eener commissie, met opdracht te trachten verzoeking tot stand te brengen, en gelukt dit niet, op de volgende synode te komen met rapporten en conclusie.

Een voorstel van een der classes om de onderscheidene deput. uit het ressort der classes te continueren, wordt teruggenomen.

Een voorstel van de classe Gorinchem, gesteund door de classe Schiedam, wordt eengestins gewijzigd aangenomen. Het voorstel houdt in, aan de Generale Synode te verzoeken dat zij er bij de hooge Overheid op aandringt om weder in onze wetgeving op opzettelijke doodslag de doodstraf te stellen.

Een voorstel van een der classes „om te overwegen of verandering in de werkwijze der Generale Synode wenschelijk is? en zoo ja, op welke wijze?“ wordt terzij gelegd.

Een voorstel van 't bestuur van 't Prov. weeshuis te Middelhamis om een eere-lidmaatschap te creëren, wordt niet ontvankelijk verklaard. Benoemd werden tot Prov. quæstor br. J. Singels; sec. Hazelt; tot archief-bewarende Kerk Rotterdam; tot het nazien der administratie van het weeshuis de brs. Singels en Stans; tot bestuurslid van het weeshuis Plantenga, sec. Scherpenseel; tot generaal sending-deputaat Dr. Sluiter; tot curator der Theol. School Dr. de Jonge, sec. Dr. Bavinck; tot deput. insake de Zending: voor de classe Barendrecht Dr. Gootte en Hagen, primus; Runia en Smeding, sec.; voor de cl. Bielle Dr. Kok, primus; v. Lummel, sec.; voor de cl. Dordt Dr. Schoemakers en W. Meynen, prim.; Dr. v. d. Kamp en Dam, sec.; voor de cl. Gorinchem Dr. C. Lindeboom, prim.; Dr. Verij, sec.; voor de cl. Rotterdam Dr. van Herwerden en Kreijt, prim.; Dr. v. d. Velden en Hoeneveld, sec.; voor de cl. Schiedam Dr. Goolinga en Sluiter, prim.; Dr. Meynen en Goris, sec.; tot deput. insake art. 49 D. K. O. cl. Barendrecht Dr. Vonckenberg, prim.; Dr. Smeding, sec.; cl. Bielle Dr. Aalberts, prim.; Dr. Esselink, sec.; cl. Dordt Dr. W. Meynen, prim.; Dr. v. d. Kamp, sec.; cl. Gorinchem Dr. Kaptein, prim.; Dr. Reynga, sec.; cl. Rotterdam Dr. v. d. Brink, prim.; Dr. Bavinck, sec.; cl. Schiedam Dr. Sluiter, prim.; Dr. Greijndanus, sec.; tot deput. voor art. 11 en 13 D. K. O. cl. Barendrecht Dr. Gootte, prim.; Dr. Mulder, sec.; cl. Bielle Dr. Mol, prim.; Dr. Kok, sec.; cl. Dordt Dr. de Jonge, prim.; Dr. Meijnen, sec.; cl. Gorinchem Dr. Reynga, prim.; Dr. Kaptein, sec.; cl. Rotterdam Dr. v. d. Brink, prim.; Dr. Visser, sec.; cl. Schiedam Dr. Berends, prim.; Dr. Jonkers, sec.

De cl. Bielle werd aangewezen ter samenroeping der e.k. Part. Synode van Z.-Holland ten Z.

Op last der Synode voorn.:
BERENDS, scriba.

Kort verslag van de Particuliere Synode van Z.-Holland (Noordel. Ged.), gehouden te Leiden, 14 Juni 1910.

Namens de roepende kerk opent Dr. Rudolph de vergadering, laat zingen Ps. 43: 3, gaat voor in gebed en leest Ps. 99. Uit de credentia-brieven blijkt, dat al de classes wetig zijn vertegenwoordigd.

In het moderamen worden gekozen: Dr. J. v. d. Linden, Praeses, Dr. J. J. Impets, Assessor, Dr. F. W. Groshede, Scriba en Dr. G. Dalhuijsen, Sub-Scriba. Mededeeld wordt, dat de notulen der vorige vergadering, door het moderamen daartoe gemachtigd, zijn nagezien en goedgekeurd. De Commissie, benoemd door de roepende kerk, rapporteert, dat zij heeft nagezien en goedgekeurd de boeken van Deputaten voor art. 11 en 13, Deputaten voor art. 19 en den Quæstor.

De Meyering rapporteert namens deputaten voor art. 11 en 13, Dr. Eerdman's namens die voor art. 19. Voor het volgende jaar kan een nieuwe alumnus, die nog met de gymnasiale studien moet beginnen, worden aangenomen. Oproepingen zullen in de bladen verschijnen. Dr. J. C. de Moor brengt verslag uit als Curator der Theologische School.

Vervolgens wordt besproken verslag en rekening van het Weeshuis te Middelhamis. De Synode draagt haare deputaten op om br. A. W. Schippers te Vlaardingen uit te nodigen deputaten als adviseurs ter zijde te staan.

Aan het verzoek van een rustend Predikant zal worden voldaan. (Pause.)

De Voorzitter heropent de Synode door te laten zingen Ps. 81: 1.

Tot Curator der Theol. School wordt herbenoemd Dr. J. C. de Moor, sec. Dr. T. Sap. Verder als Deputaten voor art. 11 en 13, Dr. Dalhuijsen, Meyering, Van Minnen, Van der Heyden, secundus Dr. Van der Wal, Van Binsbergen, Schoemakers, Van Dijk.

Voor art. 49 Ds. Van der Linden (sec. Groshede), Rudolph (sec. Impets), Schoemakers (sec. Brouwer), Dalhuijsen (sec. Sap).

Voor art. 19, Dr. Eerdman's, Van Dijk, Van der Voet, Oosten.

Besloten wordt, met het oog op de e.k. Generale Synode gedurende 2 jaren bij den quæstor f 450 te storten, de 2e bijdrage vóór Aug. 1912.

Aan het verzoek van Deputaten voor het verband der kerken met de Theol. Fac. der V. U. zal gehoor worden gegeven.

De Synode zal de Classis uitnoodigen, naar aanleiding van het voorstel der Classis Woerden insake een Diaconaal Ondersteuningsfonds ter verpleging van behoeftige patiënten in Stichtingen van Barmhartigheid, te overwegen, op welke wijze de kerken elkander het best kunnen steunen in de verpleging van behoeftige kerken, opdat deze zaak op de volgende Synode kan worden behandeld.

Dr. Meyering brengt rapport uit als Deputaat voor de Generale kas naar art. 11. Als secundus deputaat wordt benoemd Dr. Dalhuijsen.

Nadat de Voorzitter de roepende kerk heeft bedankt voor haar gastvrijheid en de assessor den voorzitter den dank der vergadering heeft overgebracht voor zijn uitnemende leiding, sluit de voorzitter de synode met dankgebed.

Op last der synode:
F. W. GROSHUDE, scriba.

Buitenland.

Duitsland. Anarchistische toestand van de landkerk van Baden.

De Opperkerkeraad der Evangelische landkerk van Baden, al is hij niet wat men in Duitsland „positief“ noemt, is toch vervuld met zorg over de ontwikkeling der kerkelijke toestanden. Hij klaagt er over, dat niet het minst bij de predikanten een streven gevonden wordt om het gezag te niet te doen en de orde te verstoren. Daarom werden de predikanten vermaand zich aan de tucht der gehoorzaamheid te onderwerpen, door zich willeg te voegen, ook wanneer men meent dat de bestaande orde de persoonlijke behoefte aan vrijheid meer dan lief is beperkt. Dat dit moest uitgesproken worden, heeft men op velerlei wijzen uitgelokt. De ordeningen omtrent het gebruik der pericopen, het afnemen van belijdenis, het leiden der Godsdienstoefeningen, het bedienen der sacramenten, worden op zijde gezet. En het kerkbestuur verstaat niet, hoe men zulk doen in overeenstemming brengt met de belofte, die gedaan werd bij de aanvaarding van het ambt. Met allen nadruk wordt er daarom op gewezen, dat geen predikant bevoegd is van de gegeven voorschriften af te wijken zolang deze geldig zijn.

Maar vele moderne predikanten hebben het kerkbestuur te verstaan gegeven, dat zij zich aan vermaan niet wenschen te onderwerpen. Een bunnar schreef o. a. in de *Krft. Ztg.*, dat sedert lang liberale predikanten met het oog op hun geweten en op dat hunner gemeentelieden zich bij het gebruik der formulieren vrijheden veroorloven; ook bij het gebruik der 12 artikelen doen zij dit, daar het voorlezen van die artikelen in den voorgeschreven vorm door velen voor een druk op hun geweten of als een onoprechtheid tegenover de gemeentelieden gehouden wordt.

In het *Ev. Prot. Kirchenblatt* schreef een predikant, dat de vrijheid door sommige der jongere predikanten in sekere mate misbruikt werd, maar de oudere leeraars moeten het recht hebben over andere teksten te preeken dan voorgeschreven is, voorgeschreven geboden niet te doen, den doop en bevestigingsplechtigheid „vrij“ te verrichten, wanneer daartoe een subjectieve „inwendige drang“ aanwezig is. Waarom neemt men andere teksten? Wijl wij over vele teksten niet kunnen prediken. Zij liggen te ver van ons persoonlijk religieus leven en van het denken der gemeente. Wij hebben onzen besten tijd noodig om den moeilijken arbeid te verrichten, een brug te bouwen over de kloof, die ons denken van dat van een Paulus op vele punten scheidt. Daarom houdt men andere geboden dan die door de formulieren voorgeschreven zijn? Omdat het gebod zowel als de prediking uitdrukking van inwendige ervaring en van eigen overtuiging zijn moet! „Hoe meer wij de vreugde en zorgen op den doop- en bevestigingsdag mede doorleven, des te meer staan wij vrij tegenover het formulier; wij gebruiken het formulier als een leidraad, waarin wij echter ons eigen leven leggen.“

Wat de herinnering aan de belofte die men aflegde bij het in dienst treden van de kerk, betreft, zegt dezelfde moderne predikant: „Wij waren jonge menschen toen wij dit beloofden. Wij hebben de letters en woorden van die belofte zeer zwaar opgenomen. Maar van lieverleide bemerkten wij de tweespalt tusschen de woordelijke betekenis der belofte en de overtuiging, waartoe de geestelijke machten van onze Evangelische kerk ons ophief, en nu ontstond er een conflict, waardoor wij vragen moesten: wien zijn wij meer gehoorzaamheid schuldig, de letter der belofte en de daarmee saamhangende vormen, inrichtingen, voorschriften onzer kerk, of den God in ons geweten? Wij gevoelen de bestaande spanning, zij doet ons pijnlijk aan.“ Daarom doet de Opperkerkeraad verkeerd, wanneer hij de liberale predikanten een defect in het geweten verwijt, daar zij toch zoo eerlijk en waar gestreden hebben en beheerscht worden door het geloof uit een goed geweten te verzekeren.“

Dere moderne predikant ziet niet in, dat als hij de vrijheid neemt de formulieren enz. te veranderen, de gemeente van hare vrijheid beroofd wordt en afhankelijk gemaakt van hetgeen heeren predikanten als resultaat van hun denken haar willen opdisschen. Het teekent ook den toestand in de landkerk van Baden, dat wanneer de Opperkerkeraad een schrijven doet uitgaan om te herinneren aan hetgeen de predikanten op zich genomen hebben te doen, daarop de predikanten het nitspreken, „wij storen er ons niet aan.“ Geen wonder dat men van het „kerkelijk anarchisme“ in Baden spreekt.